

נספח: המלצות מעשיות רשתות חברתיות -

שילוב השיח על רשתות חברתיות בהוראה: הנושא של רשתות חברתיות יכול להיכנס באופן אורגני לתוך השיעורים הקיימים. אפשר ליצור הזדמנויות לדיונים על ההשפעה של רשתות חברתיות על תהליכי יצירה. למשל: מה ההבדל בין יצירה שנוצרת לצורך תיעוד ברשתות לבין יצירה שנוצרת לצורך תהליך פנימי? עודדו את הסטודנטים. יות לשתף בחוויות שלהם. - מה קורה להם כשהם מעלים עבודה לאינסטגרם? איך הם מרגישים כשהם מקבלים הרבה או מעט לייקים? איזה טרגוטים הם מקבלים ומה עומד מאחוריהם... אל תימנעו מהשיחה הזו - היא חלק בלתי נפרד מהמציאות שלהם.

דוגמה אישית והתמודדות מודעת: כמרצים, גם אנחנו נמצאים ברשתות החברתיות. השימוש שאנחנו עושים בהן, הדוגמה האישית שלנו, והדרך שבה אנחנו מדברים על הנושא - משפיעים על הסטודנטים. אפשר לשתף את הסטודנטים. יות באתגרים שלכם עצמכם עם רשתות חברתיות (באופן מתון ורלוונטי). דוגמה אישית יכולה להראות שזו לא בושה להיאבק עם הנושא, ושגם יוצרים. ות מנוסים מתמודדים איתו. הדגימו שימוש מודע וביקורתי: "ראיתי פוסט מעניין על [נושא], אבל חשבתי לבדוק את המקור לפני שאני משתף..." כדאי להימנע מהטפה ושיפוטיות - הסטודנטים. יות זקוקים למרחב בטוח לדבר על הנושא, לא להטפת מוסר.

פיתוח יכולת האבחנה "תווית המזון" למידע דיגיטלי: ניתן להשתמש במטאפורה המוכרת של תווית המזון על מוצרים. כשם שלמדנו לקרוא את רשימת הרכיבים במוצרי מזון ולזהות מה בריא ומה מזיק, כך נוכל ללמד את הסטודנטים. יות לפרק ולנתח פוסט, תמונה או סרטון ברשתות - להבין ממה הוא "מורכב" וכיצד הוא "נספג" בתודעה.

"קריאה ביקורתית" של דימויים הינה מיומנות נדרשת בעידן הנוכחי. אנחנו לא רוצים להגיד "זה רע" או "אל תשתמשו ברשתות" - אנחנו רוצים לפתח אוריינות ויכולת חשיבה כדי להיות משתמשים. ות מושכלים וביקורתיים. כמו שלמדנו לזהות מדבקות אדומות על מוצרי מזון שמסמנות רכיבים מזיקים, כך נוכל ללמד לזהות סימני אזהרה בתוכן ברשתות.

תירגולים -

ניתוח תוכן ויזואלי ברשתות: בחרו פוסט ויראלי ובקשו מהסטודנטים לנתח אותו - מה גרם לו להתפשט? איזה אלמנטים ויזואליים ופסיכולוגיים פועלים בו? איך הוא מנצל את המנגנונים של האלגוריתמים? איך הוא משפיע על קבוצות שייכות שונות?

ויראליות: כיצד תוכן הופך ויראלי? מה הם הרכיבים: רגש חזק (כעס, התרגשות, פחד), עיצוב חזותי מושך, מסר פשוט וברור, פנייה לזהות קבוצתית, זמן נכון (תזמון), שיתופיות (הרצון להראות לאחרים). הבנת המנגנונים האלה תעזור לסטודנטים. יות להבין למה הם משתפים דברים מסוימים - ולהיות מודעים לתפקיד שהם ממלאים בהפצת תוכן. תנו כלים לזיהוי מניפולציה: פילטרים, עריכה, מסגור, השמטת הקשר, שימוש בפרשנות רגשית ולא עובדתית. דברו על תפקידם הכפול של סטודנטים. יות לאמנות ועיצוב: הם גם צרכנים וגם יוצרים של תוכן ויזואלי. יש להם. כוח - והכוח הזה מגיע עם אחריות.

השהיית שיפוט מיידית: אחד הכישורים החשובים ביותר בניווט ברשתות החברתיות הוא היכולת להשהות את השיפוט המיידית ואת התגובה הרגשית הסוערת, במיוחד כאשר נתקלים בתוכן מעורר, טעון או שנוי במחלוקת. זיהויי הרגע של תגובה אוטומטית: מה קורה בגוף כשרואים פוסט מכעיס או מעורר? איפה מרגישים את זה? (מתח בכתפיים, דופק מהיר, רצון לכתוב תגובה מיד). תרגול פשוט: "עצור, נשום, חכה" - לפני שמגיבים לפוסט מעורר, לעצור לרגע, לנשום עמוק, ולחכות 10 שניות (או דקה, או שעה). לשאול את עצמכם: מה בדיוק מעורר את התגובה שלי? האם אני בטוח שאני מבין נכון את הכוונה? האם יש פרשנויות אחרות אפשריות? הציגו פוסט מעורר או טעון (אפשר גם כזה שקשור לתחום האמנות והעיצוב, לאו דווקא פוליטי). בקשו מהסטודנטים לכתוב את התגובה הראשונית שלהם - מה עלה להם בראש מיד? אחר כך, תנו להם זמן לחשוב ולנתח: מה באמת כתוב? מי כתב את זה? למי זה מופנה? איזה הקשר חסר? ואז בקשו מהם לכתוב תגובה שנייה, מחושבת יותר. השוואה בין התגובות - דברו על הפער בין כוונה לפרשנות: פוסט שנכתב בכוונה אחת יכול להתפרש אחרת לגמרי. איך אפשר לשאול שאלות הבהרה במקום לשפוט מיד? איך אפשר לומר "לא הבנתי, אתה יכול להסביר?" במקום "איך אתה יכול לומר משהו כזה?" עודדו תרבות של סקרנות ולא של שיפוט - במקום לשפוט, לנסות להבין. זה לא אומר להסכים, אלא ליצור מרחב לשיח.

הזמנה למגוון נרטיבים ומודעות לפרשנויות שונות: הרשתות החברתיות נוטות להציג נרטיבים דומיננטיים ולהשתיק קולות. בכיתה, אנחנו יכולים לאזן זאת - ובמיוחד חשוב לטפח מודעות לפוליסמיה ולפרשנויות השונות של אותו תוכן.

הזמינו סטודנטים לחקור ולשתף תוכן מרשתות חברתיות שמייצג קולות שונים, תרבויות שונות, זהויות שונות. עודדו אותם להתבונן באופן ביקורתי על הדרך שבה תרבויות שונות מיוצגות ברשתות. דונו בסטריאוטיפים, בהטיות ובהכללות. התמקדו בפער הפרשני: אותו פוסט - תמונה, מים, סרטון - יכול להתפרש בצורה שונה לחלוטין על ידי אנשים מתרבויות שונות. מה שנתפס כהומוריסטי בתרבות אחת עלול להיתפס כפוגעני בתרבות אחרת. סוגיות של תרגום, עמימות ונורמות תרבותיות הן מרכזיות להבנת הקונפליקטים ברשתות החברתיות. הציגו פוסט ובקשו מהסטודנטים מרקעים שונים לפרש אותו. איך הוא נקרא? מה הוא מעורר? האם יש משהו שאחד רואה כתמים ואחר רואה כבעייתי? למה? דיון כזה יכול לפתוח עיניים ולהבין את הפוליסמיה - ריבוי המשמעויות - ואת האחריות שלנו כיוצרים לחשוב על הקהל המגוון שאליו התוכן שלנו מגיע. צרו מרחב בטוח לשיחה על כך שלא כולם מייצגים את עצמם באותו אופן ברשתות - יש הבדלים תרבותיים, מגדריים, כלכליים ואחרים ביחס לחשיפה ולשיתוף. היו ערים לכך שלחלק מהסטודנטים אין נוכחות משמעותית ברשתות החברתיות או שהם בחרו להימנע מהן - אל תניחו שכולם חיים את אותה המציאות הדיגיטלית.

חשוב לזכור: הפרשנות תוך היצמדות לקבוצת השייכות מתעצמת בעיתות משבר. בזמנים אלה, אנשים נוטים לפרש מידע בהתאם לנרטיב של הקבוצה שלהם, ולא לראות נקודות מבט אחרות. בנוסף, אנשים נוטים להיחשף לתכנים שמאששים את עמדותיהם, מפני שברשתות החברתיות נוצרים "תאי הדהוד" בהם האלגוריתם חושף אותנו לעוד תכנים ודעות שתואמים את אלו שהבענו בהם עניין בעבר (טרגוט). עזרו לסטודנטים לזהות נטייה זו ולעבוד נגדה - זו עבודה חשובה ומשמעותית.

ביקורת ומשוב בעידן הלייקים: תרבות הלייקים משפיעה על האופן שבו סטודנטים מקבלים ביקורת ומשוב. הדגישו את ההבדל בין ביקורת עמיתים מקצועית לבין לייקים ותגובות ברשתות. ביקורת עמיתים היא אמיתית מעמיקה, מנומקת, מתייחסת לתהליך ולא רק לתוצאה. עזרו לסטודנטים להבין שאין קשר בין מספר הלייקים לאיכות העבודה. דוגמה: עבודה מורכבת ומעניינת יכולה לקבל פחות לייקים מתמונה "יפה" ופשוטה. מדוע? דברו על הפחד מביקורת בעידן שבו כל דבר יכול להפוך לווייראלי ולחשיפה ציבורית. הבהירו שהביקורת בכיתה היא מרחב מוגן ולא נועדה לפרסום.

שיח על נושאים טעונים ברשתות החברתיות: הרשתות החברתיות מגבירות קיטוב ומעצימות קונפליקטים. בכיתה, אנחנו יכולים לעבוד אחרת. הכירו בכך שהרשתות מגבירות את הקיטוב וההסלמה של נושאים טעונים. אל תתעלמו מזה - התייחסו לזה במלוא המודעות. למשל: "אני יודע שהנושא הזה מעורר רגשות חזקים ברשתות החברתיות. כאן בכיתה, אנחנו יכולים לנהל שיח שונה - איטי יותר, מורכב יותר, מכבד יותר." הדגימו איך לנהל שיח ביקורתי בלי לנפץ את המרחב המשותף. עודדו האזנה, סקרנות ושאלות - לא רק הבעת דעה. הפרידו בין האדם לרעיון. הראו שאפשר לא להסכים ועדיין לכבד. זו הזדמנות לדבר על נושאים רבים: זהות, מגדר, גוף, כסף, מוצא, תרבות, דת - כל מה שמתחבר לחיי הסטודנטים.

בהצלחה.

המדריך נכתב ע"י יוחאי אברהמי בשיתוף עם ד"ר מאיה דה פריס וד"ר שירי רזניק ממרכז אקורד - פסיכולוגיה חברתית לשינוי חברתי

לפרטים וכלים פדגוגיים נוספים: https://bezalel.ac.il/teaching_center/toolbox